

letnik 6, štev. 4 / (december) 2007, ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)

Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1086

=====

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: Rikoss presega meje naše organizacije in tudi že naše države](#)
- [2. AVTOPORTRET: Mojca Božič](#)
- [3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Obisk slepega prijatelja v Kaliforniji](#)
- [4. INTEGRACIJA: Poročilo s konference "V stiku z umetnostjo": umetnost, muzeji, slabovidnost](#)
- [5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Spremembe pri FIHO](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: Looky – Mini prenosna elektronska lupa za slabovidne](#)
- [7. SPLETNA DOSTOPNOST: Univerzalna spletna dostopnost – 4. del](#)
- [8. NAMIGI IN NASVETI: Kje v operacijskem sistemu Windows XP je program ScanDisk?, Razlika med DVD-R in DVD+R](#)
- [9. OGLASNA DESKA: Vrstniško svetovanje ali narediti korak naprej](#)
- [10. NOVIČKE: Razvoj vtičnika za ljudi s težavami pri branju dokumentov, M:stik, priročno spremljanje porabe Mobitelovih storitev](#)

1. UVODNIK: Rikoss presega meje naše organizacije in tudi že naše države
Urednik: *Marino Kačič*

Spoštovani!

December je čas veselja, praznovanj, nakupov zdi se pa, da tudi žalosti in ljubosumja. Je pa tudi čas, ko lahko opravimo pregled naše aktivnosti. Za našo revijo Rikoss lahko rečemo, da smo v preteklem letu dosegli dva postavljenata cilja: Postaviti revijo na ugleden strokovni nivo (iz vidika vsebine kot oblike revije) tako, da je sedaj na ravni primerljivih Evropskih revij. Drugi cilj, širitev Rikossa med ljudi je potekal (počasi a nepretrgoma) tako, da se širi krog bralcev. Še posebej smo veseli, da se naroča vedno več bralcev, ki imajo težave z vidom (slabovidni) in niso vključeni v katero od društev slepih in slabovidnih. Večinoma so ti bralci zaposleni, kar nas še posebej radosti. Naslednji krog bralcev, ki se postopoma širi pa so učitelji v šolah in drugi strokovnjaki, ki se redno ali občasno srečujejo s slepimi in slabovidnimi. To kaže, da se zanimanje za naše vsebine večja, kaže pa tudi, da postajamo družbeno zanimivi. Tretja skupina ljudi, ki se v malem številu a vse bolj zanima za nas je izven meja Slovenije. To so posamezniki in nekatere organizacije iz bivših republik skupne države. Iz statistične evidence spletne izdaje Rikossa pa lahko razberemo tudi obiske iz skoraj vseh držav Evrope, ZDA, Kanade in Avstralije.

Ti dosežki pa tudi vaše pohvale, ki nam jih nekateri pošiljate, so za nas potrditev, da delamo v pravo smer. So pa tudi zaveza, da bi enako ali še boljše delali v prihodnjem letu. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki ste in še boste pomagali širiti našo/vašo revijo Rikoss. Posebna zahvala pa gre tudi vsem piscem člankov in seveda uredniškemu odboru in ožji ekipi sodelavcev. Hvala vsem, ki kakorkoli pripomorete, da revija živi in se razvija. Vabimo vse, tudi nove, da se nam v naslednjem letu pridružite pri soustvarjanju naše/vaše revije.

Voščimo vam prijetne in zadovoljne decembrske praznike! Veselje in srečo pa ob prehodu v leto 2008, za katero vam želimo, da bi bilo zdravo ter v okviru možnosti čim bolj uspešno!

Ker naj bi bil december tudi mesec razumevanja, tolerantnosti in spoštovanja, je temu primerna tudi tokratna anekdota; Iz parka, (napisal Sax):

Pred leti sva se s profesorjem Confidentijem udeležila konference za slepe, ki je bila v majhnem nemškem mestecu Locum. Nastanjeni smo bili v samostanu s prečudovito okolico, polno zelenja, ribniki, izbranimi okrasnimi grmički in cvetjem. Vse naokoli se je poznalo, da za okolico skrbijo pridne in ljubeče roke, zato sva vsak prost trenutek, ki jih na žalost ni bilo veliko, izkoristila za sprehod po parku.

Tako je nanoslo, da sva v odmoru za kavo pohitela v park in pretegovala od sedenja otrple noge. Užival sem v pogledu okolice in jo opisoval slepemu profesorju. Naenkrat me je ta ustavil in rekel: "Ali vidiš liščka?" Začudeno sem ga pogledal. Ne nisem videl liščka, ker se je vse naokoli bohotilo bujno zelenje, med katerim bi se lahko skrival cel slon in ne samo droben ptiček. Pa mi je profesor Confidenti resnično odprl oči, ko je rekel: "Poslušaj kako lepo poje."

Spoznal sem, da videči vse premalo uporabljamo druge čute, kot so na primer sluh, vonj in otip. Od tega dne dalje sem bogatejši za novo spoznanje, da se svet lahko doživlja tudi drugače in ne samo z očmi. Tako je polnejši, če ga doživljaš z vsemi čutili in ne tako kot jaz, ki sem do tistega trenutka bil podoben teličku ki samo površno zija naokoli.

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Mojca Božič

Rodila sem se v začetku septembra 1966 leta v Ljubljani, pa ne tako kot večina, sama, ampak v družbi s sestro Andrejo. Sva dvojajčni dvojčici. To pomeni, da sva si po zunanosti in karakterju različni, kar je bilo za starše naporno. Predšolskega obdobja se spominjam predvsem po igranju z vrstniki. V tistih mojih otroških letih, ko še ni bilo 100 TV programov, računalnikov in game-bojev smo cele dneve viseli na dvoriščih in se igrali »Distanc, Ravbarje in Žandarje, Kozoklanf in pa med dvema ognjema«. Pri šestih letih sva bili z Andrejo sprejeti v glasbeno šolo in pokazale, da sva si tudi po glasbenem talentu zelo različne. Še dan danes se namreč sprašujem, kako sem Jaz naredila sprejemni izpit. Najprej sva dve leti igrali blok flavto nato pa se je Andreja odločila, da bi igrala prečno flavto, pa sem jo tako tudi jaz igrala dve leti. Nato pa sem še 2 leti igrala klavir. Hvala bogu je bila moja profesorica klavirja tako razumna, da je mojim staršem obrazložila, da za glasbo nimam ne volje ne dovolj smisla. Medtem pa je Andreja zelo uspešno zaključila nižjo glasbeno šolo (6 let) s flavto in to potrdila s četrtem mestom na republiškem tekmovanju.

Na osnovnošolsko obdobje imam prijetne spomine. Zelo rada sem hodila v šolo. In to ne toliko zaradi tega, ker bi se tako rada učila, ampak zaradi družbe svojih vrstnikov. Moji doma so temu rekli "izgubljanje časa" z sošolkami in sošolci in vrstniki iz ulice. Toliko bolj, ker me ni zanimal noben hobi. Razen v prvih dveh razredih, kjer sem bila odlična (bolj zaradi kontrole staršev), sem bila povprečna učenka. Pravzaprav prav dobra do konca osnovne šole. Sem pa v tem obdobju zelo rada brala knjige. Ko pa se je bilo potrebno odločiti za nadaljevanje šolanja, pa nisem imela ideje kam. Tako sem pristala na srednji administrativni šoli v Ljubljani, kot prva generacija usmerjenega izobraževanja. Že v prvem tednu sem spoznala, da bo to en sam dolgčas, saj me to pisarniško poslovanje ni prav nič zanimalo. Všeč pa so mi bile zopet sošolke, s katerimi sem se dobro razumela. Bile smo kot dream team (idealna ekipa). Moja zadolžitev je bila, da naredim domačo nalogo iz matematike, pridem uro pred poukom, da jo lahko prepíšejo. Druga moja naloga je bila, da sem jim dajala inštrukcije pred kontrolkami iz matematike in iz angleške slovnice. Sošolka mi je to vračala s sufliranjem vejic pri nareku (slovenščina je bila moja šibka točka) in mi tako pri spisu pomagala do boljše ocene.

V tistem času sem komaj čakala, da bom stara 18 let, kar je bil pogoj da grem opravljati vozniški izpit. Sanjala sem, da uspešno končam srednjo šolo, se čim prej zaposlim in osamosvojim. Predstavljala sem si, da bom delala v pisarni, zaslužila dovolj, da si bom kupila "spačka" ali "hrošča", da bom prijateljice natovorila v avto in v prostem času s z njimi potovala po Evropi.

Žal pa sem že sredi prvega letnika, to je konec januarja, opazila, da ne vidim na eno oko. Z desnim očesom sem videla le rumeno packo. Takoj sem bila sprejeta na očesno kliniko. Po enem tednu so mojim staršem povedali, da žal ne morejo nič narediti. Nisem se preveč sekirala, saj sem na levo oko še videla 100%. Zame se pravzaprav ni nič spremenilo do decembra istega leta, ko sem pri pouku kar naenkrat ugotovila, da se mi slika na boljšem očesu ukrivlja. Kamorkoli sem pogledala, je bilo vse zverženo oz. spačeno. Seveda sem bila takoj hospitalizirana. Pri prihodu v bolnico sem imela na levem očesu le še 20% vida, na desnem pa okoli 4%. Po slabih dveh mesecih raziskav in neuspešnih poskusov zdravljenja, so se

odločili za hormonsko terapijo. Mesec dni za tem se je začelo vračanje vida: na levem (boljšem) očesu nad 80%.

Spominjam se prvih dni v bolnišnici. Takrat so vsi zdravniki okoli mene tarnali, kakšno smolo imam. Jaz pa pravzaprav sploh nisem še dojela kaj se z mano dogaja, saj sem kar verjela, da me bodo pozdravili. Menda sem ja v bolnišnici! Sploh nisem razumela zaskrbljenosti mojih staršev, niti zaskrbljenosti zdravnikov. Šele ko so mi povedali, da ne bom nikoli več videla toliko, da bi lahko imela vozniški izpit, da lahko pričakujem, da se bo vid samo še slabšal, sem z grozo dojela kaj se mi pravzaprav dogaja. Najprej sem se spraševala: ali se to sploh res dogaja, ali se to res meni dogaja? Saj ni mogoče, da bi se meni to zgodilo! To se dogaja le v filmih, v knjigah.

Spomnim se tudi ur, kako sem sedela prestrašena na bolniški postelji, kako so se mi podile misli v glavi: "Zakaj se je to zgodilo, zakaj ravno meni, kako naprej?" Občutki so bili grozni. Po nekaj urah (samo)mučenja mi je prišlo na misel vprašanje, kako iz teh groznih občutij ven? Ne vem od kod mi je prišla misel, da sem si rekla: "Jaz sedaj še vidim, zakaj bi pa bila še nesrečna?" Kot bi se v meni prebudil borec. Svet se mi je zasukal naenkrat v svetlejšo plat. Zanimalo me je samo še to, kdaj me bodo spustili iz bolnišnice, da se vrnem domov in v šolo. Zdravniki so mi rekli, da naj tisto leto pozabim na šolo, saj sem preveč zamudila in pa, da obstaja v Škofji Loki neka šola, ki je prilagojena za slepe in slabovidne. Jaz pa o tem, da bi zapustila sošolke s katerimi sem se dobro razumela, še slišati nisem hotela. Sošolke so mi med tem časom (približno 3 mesece), vse prepisovale v zvezke. Tako sem v enem mesecu nadoknadila vse zamujeno in z dobrim uspehom zaključila drugi letnik srednje administrativne šole v Ljubljani.

Po končani administrativni šoli sem se zaposlila v Papirnici Vevče, v kateri delam že triindvajset let. V teh letih sem bila tajnica finančnega direktorja, administratorka v posebni finančni službi, receptorica, administratorica v izvoznem oddelku, prodajna referentka in pa referent za spremljanje plačil. Takrat, po dveh letih dela v Papirnici Vevče mi je finančni direktor predlagal, naj se vpišem na 4-letno srednjo ekonomsko šolo, ki sem jo v naslednjih dveh letih tudi zaključila. V letu 1988 pa sem opažala, da spet slabše vidim. Na pregledu so ugotovili, da mi odstopa mrežnica v centralnem delu. Zopet bolnica, laserske operacije, pol leta bolniške. Vid se mi je vseeno poslabšal na okrog 40%. Po vrnitvi v službo, sem bila začasno na delovnem mestu receptorice, nato pa so mi ponudili delo v izvoznem oddelku, kjer sem ugotovila, da mi delo v komerciali pravzaprav zelo leži. Zaradi slabšanja vida pa sem šla v postopek invalidske ocene, kjer so me razvrstili: delovni invalid II.kategorije. To je med drugim pomenilo delo za polovični delovni čas.

Ker pa se mi je vid še slabšal, so mi leta 1996 na invalidski komisiji predlagali delovno rehabilitacijo in adaptacijo delovnega mesta, kar je pomenilo, da sem dobila ustrezno računalniško opremo, to je 24colski monitor in programski povečevalnik Zoom text. Brez tega je za slabo videčega delo v pisarni praktično nemogoče. Moja rehabilitacija se je izvajala v CSS Škofja Loka. Meni se je zdela zelo uspešna. Med drugim tudi zato, ker sem ob vrnitvi v Papirnico Vevče, dobila ponudbo za delovno mesto prodajne referentke v Izvozu. Potrebno se je bilo precej potruditi, da sem delo osvojila, toliko bolj, kot slabovidni. Je pač podjetje, kjer je glavni cilj dobiček in katero nima programov za invalide. K sreči so bili sodelavci brez predsodkov do moje invalidnosti in so me spodbujali.

Včasih je potrebno res veliko energije in vztrajnosti, da dosežemo tisto, kar se od nas na delovnem mestu (ali v življenju nasploh) pričakuje. Sploh se mi zdi, da moramo mi invalidi narediti še več, imeti še boljše rezultate, da smo lahko enakovredni. Kot referent sem dobila trg Italije, nekaj kupcev v Sloveniji in nekaj let kasneje, še prekomorske države. Moram reči, da sem pri tem delu zelo uživala. V tem času sem na Ekonomsko poslovni fakulteti Maribor, diplomirala na 1. stopnji. To mi je omogočilo, da sem v zadnjih dveh letih v finančni službi na mestu finančne izterjave. Tudi to delo mi je všeč, sploh ni dolgočasno poslušati različne izmišljene zgodbe, zakaj nekega denarja še nismo dobili nakazanega. Smatram, da mi delo leži, saj se kažejo vidni rezultati. Ugotavljam, da z ustreznim načinom komuniciranja z ljudmi, ki ni manipulacija in zavajanje, ampak korektnost in odkritost, se lahko tudi v poslu dogovorimo uspešnejše.

V Društvo slepih in slabovidnih Ljubljana sem se vpisala konec leta 1992. Prvi stik s člani društva je bil tečaj angleščine, ki ga je društvo organiziralo. Takoj sem se počutila sprejeta in med sebi enakimi. Bila sem tudi članica izvršnega odbora društva, član skupščine Zveze slepih in slabovidnih Slovenije. Trenutno pa imam vlogo predsednice Nadzornega odbora društva. Aktivno druženje s sebi enakimi mi je dalo izkušnjo, da slepota sama po sebi ni stigma in da smo slepi in slabovidni lahko zadovoljni, srečni uspešni v enaki meri kot vsi drugi ljudje.

Še nekaj o mojih hobijih: branje, šola čustvene inteligence, delavnice na temo duhovne in osebnostne rasti, joga, bowling (delam na izboljšanju rezultata). Zelo rada pa tudi potujem. Letos sem bila na popotovanju po Irski, v Budimpešti in Blatnem jezeru. Tudi brez morja ne morem. Tako, da vsako leto obiščem kakšen Hrvaški otok. Letos je bil to Murter. Pozimi pa savna in kino... Brez čokolade pa tudi ne gre, neglede na letni čas.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Obisk slepega prijatelja v Kaliforniji

Avtorica: Aleksandra Surla

Urednica rubrike: Metka Pavšič

Ko sem kupovala povratno letalsko karto za Los Angeles, si niti približno nisem predstavljala, da je pred mano eno najbolj zanimivih doživetjih do sedaj. Poleti sem se za tri tedne odpravila v Kalifornijo; obiskala sem slepega prijatelja, ki sem ga spoznala na internetu. Seveda sem se že od samega začetka dobro zavedala, da bo potovanje tvegano in da se mi lahko zgodi marsikaj, a me to nikakor ni odvrnilo od mojih načrtov. Vse skupaj je bilo bolj zanimivo tudi zato, ker sem potovala čisto sama.

Na poti do Kalifornije sem morala zamenjati tri letala. Najprej sem pristala v Frankfurtu, od koder sem odletela v Washington in nato še v Los Angeles. Pustolovščina se je začela že na washingtonskem letališču, ko me je namesto osebja, ki govori angleško in je z mano prijazno, kot je bilo osebje v Frankfurtu in na drugih evropskih letališčih, pričakal človek, ki mu angleščina, kljub temu, da sem bila v Združenih državah Amerike, ni bila najbolj domača. Spravil me je v nek čuden voziček – takšno naj bi bilo v ZDA pravilo – in me odpeljal po mnogih letaliških hodnikih. Na carini so me spraševali vsemogoče: zakaj sem prišla, kam grem, za koliko časa ... Naredili so celo mojo fotografijo in mi vzeli prstne odtise. Končno je bilo to za mano in lahko sem sedla na naslednje letalo, na peturno vožnjo proti toplem Los Angelesu.

Ko sem prispela, je bila ura polnoč. ker je bila zame že devet zjutraj, sem bila grozno utrujena, saj je bilo za mano približno 17 ur vožnje z letalom. Tako so se začele moje tritedenske počitnice.

Med bivanjem pri prijazni družini sem imela priložnost spoznati delček življenja preprostih Američanov. Kljub temu, da so Američani, njihova življenja niso nič bolj zanimiva od naših. Veliko delajo, hodijo v vsemogoče restavracije, obiskujejo različne prireditve, ki jih nikoli ne zmanjka Slepim imajo veliko različnih možnosti, le pograbiti jih je treba. Imajo institucije, ki jih izobražujejo na vseh področjih, veliko knjižnic, imajo celo poseben prevozni servis, ki je cenejši od taksija, zato ga mnogo slepih s pridom uporabljajo.

Seveda pa se med svojim bivanjem nisem zanimala le za možnosti slepih in slabovidnih. Obiskala sem več znamenitih krajev, med drugimi tudi Hollywood in Disneyland.

Hollywood! Zame veliko razočaranje. Ko smo po pol ure končno našli parkirišče, me je, ko sem izstopila iz avta, obdal vrvež ljudi in zatohel vroč zrak po izpušnih plinih. Na ulici je bila nepopisna gneča. Ljudje so hodili vsepovprek, prodajalci so za bizarno visoke cene prodajali najbolj cenene plastične kipce Oskarjev, majice z napisom 'Hollywood', 'California' ... Turisti so se s kamerami skušali približati čim bližje znamenitim gledališčem in konomatografom. Tudi na Pločniku slavnih je bilo ljudi vsepolno, kljub temu pa mi je uspelo stopiti na odtis stopinje Stephena Spilberga. Nedvomno bi se zlagala, če bi trdila, da nisem bila razočarana. V mojih predstavah je bil Hollywood bleščeč, dostojanstven kraj z lepimi ljudmi, v resnici pa je čisto navadna mestna četrt, ki je slučajno bolj slavna od ostalih, ker je v njej pač nekaj znanih kinomatografov. Seveda nisem srečala nobene slavne osebe, saj le-te živijo v drugih, bogatejših četrtih, in se ne pojavljajo med množicami. Po enournem sprehodu po Hollywoodu smo se z avtom spet odpeljali v Orange, majhno mestece nedaleč od LA, kjer smo stanovali.

Disneyland je bil nekaj povsem drugega! Bilo je prepolno različnih vlakcev, ki so te popeljali v katerokoli pravljичno deželó, ki si jo lahko zamisliš. Veliko je bilo otrok, ki so se želeli slikati z Mikimiško, ki je v Disneylandu eden najpopularnejših pravljičnih junakov. Po vsem prizorišču so neprenehoma donele skladbe iz pravljic in otroške pesmice. V Disneylandu vsak večer ob pol deseti uri pripravijo veličasten ognjemet, ki se sliši daleč naokrog. Ker sem stanovala zelo blizu Disneylanda, približno 10 kilometrov stran, sem ognjemet lahko slišala vsak večer. To je veličastna predstava palčkov, vil in vseh ostalih pravljičnih junakov, ki ji je naslov »Dreams come true«. Mene so zvoki ognjemeta in hrupna glasba sicer prevzeli, a me je vse skupaj kmalu tudi užalostilo, saj sem se spomnila, da si ljudje takšen ognjemet lahko ogledajo vsak dan, kar pa mora stati veliko denarja. Po naravi nisem človek, ki obožuje skromnost in vedno misli na revne otroke, tokrat pa me je pretresla misel, da bi s sredstvi, ki jih namenijo za ta ognjemet, lahko nahranili pravcato gručo lačnih otrok. Ko sem svoje misli zaupala družini pri kateri sem živela, me niso razumeli. To je ena od vrednot, ki sem jih v Ameriki imela priložnost spoznati. Ljudje so silno navezani na materialne dobrine in preprosto ne morejo razumeti, da se česa ne bi dalo kupiti. S tem seveda nikakor ne želim reči, da so slabi ljudje, le vrednote imajo malo drugačne od naših. Eden zanimivejših dogodkov, ki sem jih doživela v Kaliforniji, je bil obisk odprtja razstave popularnega slikarja. Tokrat sem imela priložnost okusiti kanček visoke ameriške družbe: kamere, lepe obleke, novinarji ... Oseba, ki je šla z mano, mi je slike natančno opisala, nekaterih drugih predmetov, ki so bili razstavljeni, pa sem se lahko tudi dotaknila. Po razstavi smo se odpravili na koncert glasbene skupine iz Puertorika; igrali so večinoma v ritmič salse. Ob rahlem poplesavanju in poslušanju glasbe so me prevevali lepi občutki. Glasba se je tako lepo skladala s toplim večerom, s poletnimi oblekami, s klepetanjem v španščini, ki ga v LA slišiš skoraj več kot angleškega. Žal pa je bilo tudi tega večera hitro konec in morali smo se vrniti v naše mestece.

V Kaliforniji je zelo veliko priseljencev iz Mehike, saj Mehika meji na Kalifornijo. Kdor zna špansko, mu ni treba skrbeti, da ga v državi ne bi razumeli. Včasih, ko sem hodila po ulici in poslušala ljudi, sem slišala skoraj samo špansko govorico. Tudi družina, pri kateri sem stanovala, je bila špansko govoreča. Starša sta angleško znala bore malo, otroci pa so jo seveda tekoče govorili, saj so se šolali v Združenih državah. Takih primerov je v Kaliforniji veliko.

Počitnice so se hitro bližale koncu. Kar naenkrat je napočil dan, ko sem iz Los Angelesa odletela proti Denverju, od tam do Frankfurta in končno do Ljubljane. Pot je bila dolga in utrujajoča, še posebno pa je bilo čudno, ko sem »izgubila« devet ur, ki sem jih, ko sem letela v ZDA, pridobila. Kljub neprespanosti in utrujenosti, ki sem ju čutila, ko sem stopila na slovenska tla, sem bila vesela, da sem doma in da se mi na potovanju ni zgodilo nič hujšega.

Na Kalifornijo se velikokrat spomnim, saj me je bila kot država zelo všeč. Ljudje so prijazni, podnebje je toplo, neprestano se dogaja veliko zanimivih stvari. Tudi za slepe in slabovidne je, kot sem uspela videti, kar dobro poskrbljeno. Žal pa je Kalifornija zelo zelo daleč, zato ne vem kdaj jo bom imela priložnost ponovno obiskati, vsekakor pa se bom z veseljem vrnila! Komaj čakam naslednje potovanje!

[Na kazalo](#)

4. INTEGRACIJA: Poročilo s konference "V stiku z umetnostjo": umetnost, muzeji, slabovidnost

AVTORICA: *Rajka Bračun, umetnostna zgodovinarica in muzeologinja*

Mednarodna konferenca »V stiku z umetnostjo? Umetnost, muzeji, slabovidnost« (In Touch With Art? An International Conference on Art, Museums and Visual Impairment) v organizaciji Fakultete Goldsmiths Univerze v Londonu (Goldsmiths, University of London), Ustanove St. Dunstan' s (St. Dunstan' s, London) in Muzeja Viktorije in Alberta (Victoria and Albert Museum, London) je potekala 28. in 29. novembra 2007 v Muzeju Viktorije in Alberta v Londonu. Konferenca je pritegnila več kot 200 udeležencev z različnih koncev sveta.

Osnovni namen konference je bil spodbuditi muzejske, galerijske in sorodne umetnostne oziroma kulturne ustanove k večjem in učinkovitejšem vključevanju ljudi z okvarami vida v likovno komunikacijo ter doživljanje umetnin. To se ne omejuje le na uradno slepo in slabovidno populacijo, ampak na vse večji del sodobne starajoče se družbe, v kateri je glavni vzrok za slabovidnost pravzaprav starost. O tem, kako ljudje z okvarami vida doživljajo in razumejo umetniška dela, kako se likovno izražajo in kaj lahko za večjo dostopnost kulture naredijo muzejske ustanove, so v obliki predavanj in delavnic spregovorili različni strokovnjaki (psihologi, specialni pedagogi, muzejski pedagogi, kustosi) in umetniki. Med izvajalci so bili: prof. Linda Pring in dr. Alison Eardley (Univerza v Londonu; Oddelek za psihologijo), Sue King (Kraljevi narodni inštitut za slepe RNIB, London), Elaine Edwards (Kraljevi narodni kolidž za slepe RNCB, London), Rebecca McGinnis (Metropolitanski umetnostni muzej, New York), Marcus Horley (Galerija Tate Modern, London), Cyrille Gouyette (Muzej Louvre, Pariz), Joan Pursley (Organizacija Art Education for the Blind, New York). Izjemno dragocene so bile izkušnje slepih ali slabovidnih predavateljev.

Ustrezno poznavanje psihofizičnih procesov ljudi in različnih oblik slabovidnosti je nedvomno ključno pri zagotavljanju dostopnosti likovne umetnosti slepim in slabovidnim. Splošno prepričanje, da ljudje z okvarami vida likovnosti kot temeljnega elementa vizualne umetnosti ne morejo zaznavati, je napačno. Muzealije seveda ne zaznavamo zgolj z očmi in ravno za muzej oziroma galerijo kot neformalni učni prostor je za razliko od klasičnih šolskih klopi značilno izkustveno, doživljajsko učenje. Muzejske razstave in spremljajoče dogodke obiskovalec doživlja celostno z vsemi čutili. Njegovo telo je v gibanju, pomemben je emocionalen odnos in osebna vpletenost v sporočilnost muzejskega predmeta.

Slabovidnost ali slepota sta senzorni motnji, ki seveda omejujeta vizualno zaznavo, ne omejujeta pa drugih čutnih kanalov, po katerih se prenašajo informacije. Pravzaprav zaradi slabovidnosti ali slepote druga čutila delujejo izrazitejše, kognitivne zaznave pa so močnejše. Kot sta povedali psihologinji prof. Linda Pring in dr. Alison Eardley iz Univerze v Londonu imajo slepi in slabovidni v primerjavi z videčimi bolj razvit glasbeni in verbalni spomin, boljše pa je tudi njihovo kognitivno zaznavanje prostorskih razmerij. Pokazali sta, da vid ni nujno nepogrešljiv element pri dojetanju prostora in da slepi in slabovidni zaradi odličnega verbalnega spomina bolj oblikujejo kognitivne prostorske zemljevide kot videči. Opozorili sta tudi na majhne razlike med slepimi in slabovidnimi ter videčimi pri domišljjskih in spominskih

predstavah sveta. S konkretnimi primeri sta pokazali izjemne podobnosti ali celo enakosti pri predstavljanju določenih predmetov in situacij, pri eksperimentih, ki so vključevali prostorska razmerja, pa so se slepi in slabovidni odrezali celo bolje kot videči. Predavateljici sta posebno pozornost namenili tudi problematiki tipno-taktilnih podob, zlasti informacijskim povezavam med tipnimi podobami in verbalnimi deskripcijami.

Muzejska pedagoginja Rebecca McGinnis iz Metropolitanskega umetnostnega muzeja v New Yorku se je osredotočila na metode opisovanja likovnih del in na vodstva za slepe in slabovidne. Ta so namenjena enemu, največ dvema obiskovalcema hkrati, nikakor pa en vodnik ne vodi številčne skupine slepih in slabovidnih. Poudarila je multisenzorno zasnovo vodstev, pri katerih se uporablja različne metode in pripomočke. Nekatera vodstva se lahko osredotočijo bolj na opisovanje likovnih del, druga na tipanje predmetov in različnih materialov, ponavadi pa se enakovredno združuje oba pristopa.

Pri opisovanju moramo biti pozorni na vsebino, ki jo predstavljamo, in na način, kako se izražamo. Vselej najprej opišemo prostor, v katerem se nahajamo in lokacijo likovnega dela, šele nato začnemo opisovati umetnino. Najprej podamo osnovne podatke o avtorju, naslovu, dataciji, dimenzijah in likovni tehniki, nato pa preidemo na vsebinski kontekst. Predstavimo osnovni motiv, kompozicijo, barve, svetlobne vrednosti. Splošnemu opisu sledi umetnostno popotovanje. Pri opisovanju vsebine se moramo vedno zavedati, da obiskovalec ni naš poslušalec, ampak sogovornik. Pomemben je dialog, saj ima vsak slepi in slabovidni obiskovalec svoj predstavn svet in svoj način »gradnje« podobe. V pogovoru vodnik in obiskovalec skupaj odkrivata in spoznavata umetnino. Spodbujajmo vprašanja, prisluhnimo obiskovalčevim komentarjem, saj bomo tako lažje ugotovili, če nas obiskovalec razume in je vodstvo uspešno. Pozorni moramo biti tudi na izrazoslovje, jasno izražanje in ustrezen tempo razlage. Jezik naj bo preprost, pri opisovanju moramo biti objektivni in informativni, saj obiskovalec gradi podobo iz informacij, ki mu jih dajemo. Izogibajmo se posplošenih izrazov kot so »ta kip je lep« ali »ta slika je ekspresionistična«, ampak se osredotočimo na pomenljive detajle. Poiščimo analogije in primere, uporabljajmo čim več pridevnikov in glagolov. Poskušajmo ustvariti čim prijetnejše vzdušje, v katerem lahko obiskovalca nagovorimo h gibanju telesa, saj bo tako lažje podoživel sporočilnost umetnine. Na primer: obiskovalčevo roko vodimo po obrisih umetnine, da lažje zazna velikost, ali po obrisih upodobljenih figur in predmetov, da lažje zazna kompozicijo. Obiskovalca morda nagovorimo, da s telesom zavzame držo upodobljenih figur. Tako bo lažje doumel ne samo kompozicije likovnega dela, ampak tudi počutje upodobljene osebe. Vodstvo bo učinkovitejše, če ga bomo dopolnjevali z zvočnimi elementi, s tipnimi podobami in različnimi predmeti, ki jih obiskovalec lahko tipa ali vonja.

Muzej Louvre v Parizu, ki hrani eno največjih muzejskih zbirk na svetu – v minulem letu ga je obiskalo 8 mio obiskovalcev – ima za slepe in slabovidne več zanimivih dejavnosti. Izvaja pa tudi izobraževalne programe o problematiki slepote in slabovidnosti, ki so namenjeni videčim obiskovalcem. Louvre je razdeljen na 8 oddelkov, obsega 35.000 m² površine in ima razstavljenih okoli 50.000 muzealij. Kot je dejal Cyrille Gouyette, ki je v muzeju odgovoren za dejavnosti za invalide in mladino, so programi za slepe in slabovidne omejeni le na manjši segment muzejske

zbirke, a se ta zlagoma širi, saj poskušajo različne oddelke povezovati v skupnih dejavnostih.

Ena izmed dejavnosti za slepe in slabovidne je spoznavanje kiparstva s poudarkom na figuri in podoživljanju gibanja. Ker obsežna kiparska zbirka v Louvru ni omejena zgolj na evropsko produkcijo, ampak obsega tudi velike kolosalne kiparske stvaritve zunajevropskih kultur (Perzija, Egipt), klasičen pristop v obliki dotikanja kipov vedno ni mogoč. Marsikatero kipe so zato s prilagoditvijo prostora znižali, s tem pa omogočili boljši dostop ne samo invalidom, ampak tudi otrokom. Muzej ima tudi posebno taktilno galerijo, v kateri so razstavljeni mavčni odlitki nekaterih najznamenitejših kipov, ki se jih lahko obiskovalci dotikajo. Muzej ima seveda tudi tridimenzionalni zemljevid in opise izbranih umetnin v ustreznem formatu. Okoli nekaterih originalnih kipov, ki se jih ni moč dotikati, so na tleh označena posebna območja, ki jih obiskovalec zazna z nogami in tako začuti obseg kipa. Taktilne podobe izbranih umetnin so nepogrešljiva sestavina muzeja. Muzej izvaja tudi posebne tematske delavnice, namenjene spoznavanju prostora, telesa in obrazne mimike. Udeleženci ob pomoči lutk, male plastike in reliefov podoživljajo različne drže telesa, obrazne geste in gibanje v prostoru. Te delavnice so namenjene vsem obiskovalcem, tudi videčim in so po besedah kustosa Gouyetta zelo priljubljene. Za obiskovalce z okavami vida v muzeju izvajajo tudi vodene skupinske ogleda posameznih zbirk in občasnih razstav. Najznamenitejše dele muzejske zbirke pa so za slepe začeli predstavljati tudi v knjižni seriji »Un autre regard«, ki seveda vključuje tudi zvočne izdaje.

Na konferenci smo se lahko udeležili demonstracij vodstev za slepe in slabovidne, kakršna izvaja Muzej Viktorije in Alberta ter preizkusili nekatere sodobne učne pripomočke, kot je denimo T3 (Talking Tactile Technology), ki na interaktiven način združuje lastnosti občutljivega zaslona na dotik, zvočnih informacij in slike. Ogledali smo si lahko tudi nekaj sodobnih umetniških stvaritev slepih in slabovidnih umetnikov ter prisluhnili zanimivim osebnim izkušnjam ustvarjalcev.

Pri zagotavljanju dostopnosti muzejskih oziroma galerijskih vsebin obiskovalcem z okavami vida moramo poznati različne oblike slabovidnosti ter psihofizične lastnosti slepih in slabovidnih obiskovalcev. Oči gledajo, možgani vidijo. Prostora in likovne umetnine ne zaznavamo zgolj z vidom, ampak tudi s sluhom, tipom in kinestetično občutljivostjo. Iz tega izhaja tudi specifičen muzejsko-pedagoški pristop, ki mora temeljiti na telesni izkušnji. Čeprav na tem področju manjkajo raziskave in posledično teorija, lahko ob pomoči dosedanjih praktičnih rešitev, ki so se izkazale za ustrezne, oblikujemo osnovne muzejske standarde. Poseben izziv današnjega časa pa je sodobna umetnostna produkcija, v kateri slika in podoba izgubljata pomen. Kako bomo slepim in slabovidnim zagotovili dostop do umetnin, kot so instalacije in ambient, ki v osnovi niso figurativne in narativne? Zaenkrat ostaja to vprašanje odprto.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Spremembe pri FIHO

Avtor in sodelavec: *Brane But*

V Uradnem listu RS št. 102/2007 z dne 9.11.2007 je bil objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije. S tem zakonom so bile sprejete določene spremembe glede Sveta Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter glede direktorja FIHO. Ta zakon je začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu RS, torej dne 24.11.2007.

Svet FIHO je bil do sedaj 27 članski: 14 predstavnikov reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, 11 predstavnikov humanitarnih organizacij (med njimi po en predstavnik Rdečega križa Slovenije, Slovenske Karitas in Gorske reševalne zveze Slovenije) in 2 člana, ki jih je imenovala Vlada RS.

Po novem ima Svet FIHO 30 članov, in sicer:

1. Državni zbor Republike Slovenije imenuje in razrešuje 28 članov, od tega:
 - 16 članov na predlog Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije iz vrst reprezentativnih invalidskih organizacij,
 - enega člana na predlog Rdečega križa Slovenije,
 - enega člana na predlog Slovenske Karitas,
 - enega člana na predlog Gorske reševalne zveze Slovenije,
 - devet članov na predlog humanitarnih organizacij.
2. Vlada Republike Slovenije imenuje in razrešuje dva člana, od tega:
 - enega člana na predlog Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve,
 - enega člana na predlog Ministrstva za zdravje.

Člani Sveta FIHO opravljajo svoje delo nepoklicno. Državni zbor Republike Slovenije in Vlada Republike Slovenije imenujeta člane sveta za dobo petih let in so lahko največ dvakrat zaporedoma imenovani na to funkcijo.

Državni zbor RS in Vlada RS morata imenovati nove člane Sveta FIHO v roku šestih mesecev po uveljavitvi tega zakona. Do imenovanja novih članov Sveta FIHO opravlja vse naloge Sveta dosedanji Svet FIHO. Z imenovanjem novih članov Sveta FIHO preneha mandat dosedanjim članom Sveta. Pričakovati je, da bo nov Svet FIHO imenovan do začetka februarja 2008, ker takrat mine mandat sedanjim članom.

Določene spremembe so tudi glede direktorja FIHO. Funkcija direktorja FIHO je po novem poklicna in lahko traja največ dva zaporedna mandata. Mandat direktorja FIHO je pet let. Imenuje in razrešuje ga Svet FIHO. K imenovanju in razrešitvi direktorja daje soglasje Vlada Republike Slovenije.

Vlada RS mora v roku 30 dni po uveljavitvi tega zakona imenovati vršilca dolžnosti direktorja FIHO za obdobje šestih mesecev. Pogodbo z vršilcem dolžnosti sklene Vlada RS. Z dnem imenovanja vršilca dolžnosti direktorja FIHO preneha mandat dosedanjemu direktorju. Svet FIHO imenuje direktorja FIHO, ki nastopi mandat po izteku šestih mesecev dela vršilca dolžnosti direktorja. Če direktor FIHO tudi po preteku mandata vršilca dolžnosti direktorja ni imenovan, se mandat vršilca dolžnosti direktorja podaljša do imenovanja direktorja, vendar za največ šest mesecev.

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: **Looky – Mini prenosna elektronska lupa za slabovidne**

Avtor: *Marino Kačič*

Za slabovidnega ni bilo še nikoli tako enostavno opravljati vsakdanja opravila, kjer ostanek vida ne zadostuje. Elektronska lupa za slabovidne Looky to omogoča.

Doma vam je v pomoč pri branju

časopisov in revij, reševanju križank ali izpolnjevanju obrazcev. S seboj jo lahko odnesete na banko ali pošto, v trgovino ali restavracijo.

Proizvajalec Rehan iz Irske je slovenskim uporabnikom poznan že kar nekaj let, predvsem s stacionarnimi elektronskimi lupami Ergo. V letu 2006 pa je na sejmu Sight City prvič uradno predstavil majhen, zmogljiv in prenosen pripomoček z imenom Looky. V tem času je v Sloveniji že veliko zadovoljnih uporabnikov vseh generacij. Starost uporabnikov Looky-ja je od 8 do 95 let.

Looky deluje na principu kamere in ekrana. In sicer je v ohišje Looky-ja s spodnje strani vstavljena miniatura kamera, z zgornje strani pa je vstavljen ekran iz tekočih kristalov, ter dva gumba za upravljanje. Na ohišje je pritrjen tudi zložljiv ročaj, ki omogoča uporabo Looky-ja, kot ročno lupo ali pa vodilo za drsanje po tekstu.

Zakaj uporabiti Looky?

Kadar so na primer vsakodnevna opravila povezana z branjem in pisanjem kljub uporabi očal, kontaktnih leč ali lupe močno otežena, Looky poveča možnost opravljanja vsakodnevnih nalog.

Looky je majhen prenosni elektronski pripomoček s težo komaj 200g. Je najlažji med podobnimi pripomočki. Tako je priročen, da se ga lahko nosi v žepu srajce, v etuiju za pasom ali v torbici. Prav tako je lahko obešen na traku okrog vratu tako, da je vedno pri roki.

Slika, ki je na Looky-ju je vedno ostra, tako da se tekst bere enostavno. Tekst se lahko bere v barvah, še boljša pa je možnost uporabe umetne slike – visoko kontrastna. Na voljo sta kontrastna pozitivna slika (črn tekst na beli podlagi) in kontrastna negativna slika (bel tekst na črni podlagi). Izbira je odvisna od želje, potrebe in izgleda teksta. Sprememba slike se opravi s pritiskom na enega od dveh gumbov.

Z drugim gumbom na zgornji strani Looky-ja, pa je omogočena edinstvena funkcija med konkurenti in sicer zamrznitev slike oz. fotografiranje. Uporabniku omogoča, da s pritiskom na rumeni gumb zamrzne sliko. Funkcija je uporabna npr. v trgovini, ko je cena za določen artikel previsoko in tako dosegljiva samo z roko. Enostavno se pristavi Looky, pritisne na rumeni gumb in slika se prikaže na ekranu. Ekran se približa bližje očem in cena je tu. Tudi tu je možno uporabiti barvno, ter umetni sliki. Slika se zbriše tako, da se ponovno pritisne na rumeni gumb.

Prav tako, kot je pomembno branje je pomembno tudi pisanje. Looky ima ergonomsko oblikovan ročaj, ki ob popolnoma iztegnjenem ročaju omogoča tudi

pisanje. Možno je opraviti podpis, izpolniti datum ali vpisati številko, izpolniti listek za loto, za tiste bolj veščje napisati razglednico ali pa pismo.

Za napajanje uporablja Looky baterije, ki se polnijo. Eno polnjenje baterij omogoča malo več kot uro uporabe. Je pa kompletu priložen tudi ustrezen polnilca. Če se zgodi, da se baterije izpraznijo, pri roki pa ni polnilca, se lahko uporabi alkalne baterije velikosti AA. Pri tem ni možno polaritete baterij zamenjati, saj je ohišje oblikovano tako, da se baterijo vstavijo samo na en način. Looky ima tudi zaščito proti nekontrolirani izpraznitvi baterij in sicer, če se ga ne premakne v treh minutah se samodejno izključi.

Looky ima veliko uporabnih vrednosti, tako doma kot ko smo zunaj doma.

Najpogostejša opravila so:

- V domačem okolju so to prebiranje pošte, prospektov, časopisov in medicinskih navodil, gledanje družinskih fotografij, rokovanje s pošto in podpisovanje, ter različnih hobijih, kot je zbiranje znamk, izpolnjevanje lota ali reševanje križank.
- V trgovini omogoča pregledovanje cen, navodil za uporabo, podpisovanje čekov.
- V knjižnici omogoča najti zanimivo knjigo ali CD.
- V restavraciji omogoča prebiranje jedilnega lista.
- Na postaji omogoča ogled voznega reda ali potnih informacij.
- V pomoč je tudi v šoli ali na delovnem mestu za pisanje in branje zapiskov in branje tekstov.

Možnosti uporabe Looky-ja je veliko, saj je Looky lahko vedno z vami v vašem žepu ali na vrvici okrog vratu. S tem se kvaliteta življenja močno izboljša, saj je uporabnik veliko bolj samostojen.

Komplet Looky vsebuje poleg Looky-ja in polnilca baterij še etui in vrvico za okrog vratu.

cena Lookya z DDV: 580,00 EUR

Več informacij dobite pri zastopniku za Slovenijo:

DIOPTA d.o.o.

tel. 01 519-8148

ali brezplačna: 080 2446

e-pošta: diopla@siol.net

[Na vrh](#)

7. SPLETNA DOSTOPNOST: Univerzalna spletna dostopnost – 4. del

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec*

Čas je človekov najboljši svetovalec. Tako nas vsaj uči stara latinska modrost. Univerzalni spletni dostopnosti je bila v letošnjih izdajah Rikossa namenjena samostojna rubrika, za kar se še posebej zahvaljujem odgovornemu in tehničnemu uredniku. Želel bi si, da ustvarjena serija štirih člankov ne ostane le turoben arhivski tekst, skrit nekje daleč stran od koristne uporabe, ampak da postane živo in koristno gradivo.

Svetovni splet je dnevno preplavljen z veliko množico novih spletnih strani. Zaradi izjemne potrebe po prisotnosti na svetovnem spletu se organizacije, podjetja in nenazadnje tudi vse več posameznikov (predvsem blogerji) odločajo za sistem, ki omogoča enostavno rokovanje s širokim naborom spletnih vsebin. Nemalokrat je ključnega pomena takojšnja objava na spletu. Prav utopično si je predstavljati scenarij z lastnikom neke spletne strani, ki dobesedno klečeplazi pred urednikom svoje spletne strani, da bi objavil vitalno pomembno vsebino. Na take in podobne trenutke je mogoče povsem pozabiti, če se za temelj spletnega projekta uporabi sistem za rokovanje s spletnimi vsebinami, ki v angleščini nosi kratico CMS, ki pomeni Content Management System. CMS-sistemi se trenutno promovirajo kot absolutni IN za veliko množico spletnih projektov. Toda trhlo znanje snovalcev sistemov CMS o univerzalni spletni dostopnosti se izkaže kot rakrana mnogih CMS-sistemov, najsi bo prosto dostopnih (open source), z ogromnim zaledjem programerskih zanesenjakov, ali povsem komercialnih izvedenk CMS. Vsa podjetja, ki snujejo bodoče ultra zmogljive CMS-sisteme, bi nujno morala izobraziti svoje strokovnjake o univerzalni spletni dostopnosti in spletni uporabnosti.

Način delovanja CMS sistema

V »drobovju« vsakega CMS-sistema se skriva izjemna količina znanja, zapisanega v programski kodi, ki pa je uporabnik ne vidi. Uporabnik koristi zgolj funkcionalnosti, ki so implementirane. Bistvo vsakega CMS-sistema je ločevanje vsebine od oblikovanja. Jedro CMS-sistema predstavlja centralizirana podatkovna baza, ki hrani celotno vsebino. Vnos vsebine poteka prek uporabniškega vmesnika. Način dela je podoben urejanju teksta v Wordu. Tako vnesena vsebina se opremi z metapodatki, ki specificirajo, za kakšno obliko vsebine gre. Vsebina, opremljena z metapodatki, je tako tik pred objavo. Sistem vsebini »vdihne življenje« s tem, da jo »obleče« v predhodno definirane oblikovne predloge. V naslednjem trenutku je vsebina že prisotna na spletni strani. Ker je vsebina v podatkovni bazi hranjena v goli obliki, jo je mogoče uporabljati večkrat kjerkoli na spletni strani. Zaradi označevanja vsebine z metapodatki je mogoče tudi grupiranje posameznih podatkov, ki se trenutno nahajajo npr. na desetih ločenih podstraneh.

Spekter funkcionalnosti CMS-sistema

Kljub temu, da večina sistemov za rokovanje s spletnimi vsebinami deluje po podobnem principu, se med seboj najbolj razlikujejo po uporabnosti in številu ter namembnosti različnih funkcionalnosti, ki jih omogočajo. Med najbolj pogosto ponujene funkcionalnosti sistemov CMS bi lahko prišteli naslednje:

1. hitro in preprosto urejanje ter oblikovanje vsebin
2. možnost integracije zunanjih CSS-stilov, kar je z vidika samostojnega oblikovanja podobe spletne strani še kako pomembno
3. dodajanje in urejanje slik, tabel, grafov, povezav
4. samostojno urejanje strukture spletne strani – gradnja izbirnikov ter podizbirnikov
5. vključevanje že vnaprej izdelanih modulov ali obrazcev za vnos podatkov na spletno stran (npr. aktualne novice, anketa, forum, galerija, mailing lista)
6. možnost dodajanja dokumentov na spletno stran (.pdf, .doc, .xls, .ppt, .zip datoteke ...)
7. časovno vodena objava vsebine (določimo lahko, kdaj se naj določena vsebina objavi in kako dolgo se naj prikazuje na spletni strani)
8. možnost uvoza in izvoza podatkov (v Word, Excel, Access ...)
9. kreiranje podatkov za RSS-sisteme vsebin
10. kreiranje metaoznak, ki so pomembne za pozicioniranje spletne strani na iskalnikih
11. možnost dodeljevanja pravic upravljanja (večuporabniški sistem z reguliranim dostopom področnih urednikov do posameznih vsebin)
12. možnost administracije uporabnikov
13. podrobna statistika obiskanosti spletne strani
14. večjezična podpora, ki omogoča postavitev strani v različnih jezikovnih izvedenkah
15. arhiviranje podatkov.
- 16.

Seznam možnosti, ki jih lahko omogočajo CMS-sistemi, bi lahko nadaljevali v nedogled. Večina CMS-sistemov je zasnovana modularno, kar pomeni, da so zelo fleksibilni v smislu dodajanja novih in spreminjanja obstoječih zmožnosti glede na potrebe in zahteve.

CMS-sistemi in univerzalna spletna dostopnost

CMS-sistemi v svoji osnovi ponujajo idealne pogoje za osnovanje sistema, ki bi avtomatično kreiral univerzalno dostopno spletno vsebino. Zaradi nenehne težnje po čim hitrejšem razvoju funkcionalnosti je razvijalcem idealna priložnost integracije univerzalne spletne dostopnosti že v samem začetku spolzela iz rok. Če bi bilo prisotno višje zavedanje o smiselnosti integracije pristopov univerzalne spletne dostopnosti, bi bili dandanes uporabniki podporne tehnologije deležni bistveno večje uporabnosti mnogih spletnih strani. Seveda pa bi bilo ob takih predispozicijah CMS-sistemov nesmiselno vreči puško v koruzo. Osredotočili se bomo na predstavitev predlogov ter vprašanj glede zahtev, ki naj bi jih CMS-sistem posedoval. Na ta način bi se lahko »okitil« z nazivom »Accessible CMS system«.

- Ali je uporabniški vmesnik, prek katerega poteka vnos spletne vsebine, dostopen uporabnikom podporne tehnologije?
 - Ali je v uporabniškem vmesniku omogočena navigacija brez uporabe računalniške miške?
 - Ali so vsi elementi uporabniškega vmesnika dostopni uporabnikom podporne opreme (gumbi, vnosna polja, slike, okvirji)?
 - Ali je uporaba uporabniškega vmesnika razumljiva, ali vsebuje podroben opis pri zahtevnejših opravilih?

- Ali obstaja forum, na katerem je mogoče posredovati predloge in vprašanja o sami dostopnosti?
- Ali je mogoče naknadno samostojno dodajati popravke, ki vodijo k višji stopnji uporabnosti za uporabnike podporne tehnologije?
-

V naslednjih vrsticah bo na eni strani predstavljen specifičen problem CMS-sistema skupaj s priporočeno okvirno rešitvijo.

1. Uporabniški vmesnik od vnašalca vsebine ne zahteva vnosa univerzalno dostopne spletne vsebine.

REŠITEV: priporočljivo je prilagoditi uporabniški vmesnik tako, da ob vnosu vsebin vnašalca avtomatično opozori, da doda: dodatne opise pri slikah, naslove glavam tabel in opis k vnosnim poljem ter strukturira tekst s headingi.

2. V primeru uporabe možnosti istočasnega pogovora prek spletne strani se dogaja, da uporabnik zaslonskega bralnika ne uspe slediti vsem udeleženi v pogovoru.

REŠITEV: če je uporaba sinhronega pogovora prek spletne strani nujna, je priporočljivo uporabiti eno izmed orodji, ki so prijazna za uporabnike zaslonskih bralnikov JAWS in Windows Eyes. Več o samih orodjih si oglejte na spletni strani <http://www.ebility.com/links/chat.php>. Smiselna je tudi uporaba alternative sinhronim spletnim pogovorom v obliki vsem poznanih forumov ali mailing list.

3. Funkcionalnosti, ki zahtevajo uporabo računalniške miške. To so razni kvizi, koledarji ...

REŠITEV: če je prisotnost omenjenih gradnikov nujna, naj bo omogočeno njihovo enostavno zapiranje ali odpiranje v povsem ločenem oknu. Če se za določen gradnik spletne strani odpre novo okno, je treba uporabnika podporne tehnologije o tem predhodno obvestiti z dodatnim opisom.

4. Generiranje spletne strani s strani CMS-sistemov z okvirji predstavlja precejšnjo težavo s samimi opisi posameznih okvirjev ter z navigacijo med okvirji, če jih je preveč.

REŠITEV: implementirati je treba sistem, ki bo ob vnosu vsebine omogočal natančno poimenovanje okvirjev. Smiselno je minimalizirati število okvirjev. Povezave znotraj posameznega okvirja naj se odpirajo v tem okvirju ali pa se s predhodnim opozorilom odprejo v novem oknu.

5. Kompleksen uporabniški vmesnik

REŠITEV: treba je analizirati, ali so vse funkcionalnosti res smiselne. Prioriteta naj bi bila dobra uporabniška izkušnja. V primeru obsežnih anket ali koledarsko vezane vsebin je smiselno slediti dobri tipografiji. Prav hitro se lahko zgodi, da bo potencialni obiskovalec spletno stran zapustil po nekaj sekundah.

6. Pri snovanju navigacije spletne strani ni možnosti preskoči sklop povezav.

REŠITEV: omogočiti je treba povezavo »preskoči navigacijo«, ker omogoča hitrejši dostop do bistvene vsebine spletne strani. V primeru, da je preskok navigacije nemogoče vključiti, se priporoča zmanjšanje povezav, ki jim mora uporabnik slediti, preden pride do glavne vsebine.

7. Funkcionalnosti, razvite s pomočjo AJAX-a

REŠITEV: po eni strani tak način predstavlja povsem novo in za nekatere prijazno uporabniško izkušnjo. Toda uporabnikom podporne tehnologije je treba zagotoviti alternative za gradnike, ki na osnovi AJAX-a niso dostopni.

CMS-sistemi bodo postali alfa in omega vseh bodočih spletnih projektov. Področje univerzalne spletne dostopnosti je pri mnogih sistemih žal preprosto ignorirano. Nekateri CMS-sistemi se promovirajo tako, da so univerzalno dostopni, pogled v samo jedro pa razkrije žalostno dejstvo, da gre zgolj za marketinško potegavščino, ki ji mnogi nasedejo. Tak način je prisoten predvsem v državah, kjer je univerzalna dostopnost zakonsko predpisana.

Ob koncu dodajam nekaj spletnih povezav na preverjeno univerzalno dostopne CMS-sisteme:

1. Blackboard - <http://www.blackboard.com/us/index.aspx>
2. Atutor - <http://www.atutor.ca/>
3. Quick & Easy CMS - <http://www.qnecms.co.uk/>
4. Plone – <http://plone.org>
5. Webcredible - <http://www.webcredible.co.uk/services/accessible-cms.shtml>
6. Sakai - <http://sakaiproject.org/>
7. Moodle - <http://moodle.org/>
8. Joomla 1.5 - <http://www.joomla.org/>

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Kje v operacijskem sistemu Windows XP je program ScanDisk?, Razlika med DVD-R in DVD+R

Avtor in sodelavec: *Brane But*

31. Kje v operacijskem sistemu Windows XP je program ScanDisk?

Verjetno je že kdo v operacijskem sistemu Windows XP brez uspeha iskal program ScanDisk, ki je v prejšnjih različicah Oken omogočal pregled trdega diska. Tega programa v Windows XP seveda ne morete najti, ker ga ni. Ta operacijski sistem ima vgrajen nekoliko boljši program za pregled trdega diska, imenovan Chkdsk.

Program Chkdsk je poimenovan kar z izpeljanko besedne zveze "Check Disk". Je del operacijskega sistema, zato lahko do njega dostopamo tako preko Raziskovalca (Windows Explorer) kot tudi preko menija Start > Zaženi/Run.

Preko Raziskovalca najdemo program Chkdsk tako, da kliknemo na neko particijo (npr. Disk C:) z desnim klikom ter izberemo Lastnosti > Orodja > Pregled diska (oz. Pregled napak) in kliknemo Preglej. Odpre se podokno Možnosti preverjanja diska, kjer imamo dve možnosti reševanja slabih sektorjev in sicer lahko obkljukamo "Samodejno popravi napake v datotečnem sistemu" ali pa tudi "Poišči poškodovane sektorje in jih poskusi popraviti". Program Chkdsk sedaj poženemo s pritiskom na gumb Začni.

Program Chkdsk lahko poženemo tudi iz vrstice Start > Zaženi. Pri tem so nam na voljo dodatni atributi, s katerimi programu povemo, kaj natančno želimo od njega. Najprej napišemo ukaz, katero particijo želimo, da nam pregleda (npr. chkdsk c:), nato pa mu lahko določimo še, ali naj na primer popravi napake (chkdsk c: /f), poišče slabe sektorje (chkdsk c: /r) itd. Celoten spisek možnih atributov bomo našli v Microsoftovi dokumentaciji na spletni strani

<http://www.microsoft.com/resources/documentation/windows/xp/all/proddocs/en-us/chkdsk.msp?mfr=true>

Da se bo program Chkdsk pognal, morajo biti zaprti vsi programi in datoteke, ki domujejo na neki particiji, ki bi jo radi preverili, sicer se bo pregled diska izvedel šele ob naslednjem zagonu računalnika. Med preverjanjem pa disk tudi ni na voljo za kakšne druge operacije.

32. Razlika med DVD-R in DVD+R

Marsikdo ne ve natančno, kakšna je razlika med zapisoma DVD-R in DVD+R, oziroma med prepisljivima različicama DVD-RW in DVD+RW. Glede na to, da so cene DVD zapisovalnikov že zadosti nizke, da si jih lahko privoščijo večina lastnikov računalnikov, je ta nasvet zagotovo zanimiv za tiste, ki teh naprav še nimate ali pa kupujete nove. Podobno kot se je pred dvema desetletjema bila bitka med različnima video zapisoma VHS (Victor Home System) in Betamax (Sony), se je tudi pred več kot petimi leti pričela biti bitka za digitalni video zapis (DVD).

Ploščki DVD-R in DVD+R so si sami po sebi zelo podobni, medtem ko se razlikujejo po načinu zapisovanja podatkov. DVD+R je malce bolj napreden način zapisovanja, vendar so primerljivi DVD+R mediji malce dražji kot starejši DVD-R mediji.

Druga stvar, ki jo moramo upoštevati pred nakupom + ali - enote, je programska oprema, ki jo bomo uporabljali za snemanje. Večinoma naj bi programi odlično delovali z obema medijema, pa vseeno ima ta in oni uporabnik slabe izkušnje z določeno kombinacijo enote in programa. Seveda so dandanes v veliki večini dobavljive enote, ki podpirajo oba načina zapisovanja, + in -. To tudi piše na embalaži, vendar moramo vedeti, da naprava bolje podpira enega od obeh zapisovanj, odvisno pač od tega, kateri skupini pripada proizvajalec. Ponavadi to ugotovimo tako, da pogledamo, kateri način ima višjo nazivno hitrost zapisovanja, npr. DVD-R 6x, DVD+R 4x. Včasih pa je dobro, da pogledamo po našem domu in pri sosedih ter poskušamo ugotoviti, kakšne DVD enote že imamo. Tako npr. HP-jev DVD+RW zapisovalec se bo nedvomno razumel s Philipsovim DVD domačim video predvajalnikom, saj izhajata iz iste skupine, podobno pa se bodo med seboj gotovo razumele naprave Hitachija, NEC-a, Pioneerja, Samsunga, Sharpa in drugih.

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Vrstniško svetovanje ali narediti korak naprej**

Avtorica: *Tjaša Kos*

V pogovoru z ljudmi s podobno življenjsko izkušnjo pogosto odkrijemo neko novo možnost, novo pot naprej. V duhu neodvisnega življenja, opolnomočenja in deinstitucionalizacije hendikepiranih se je v svetu razvil in uveljavil koncept vrstniškega svetovanja. Zdaj, ko je ta storitev dostopna tudi pri nas (http://freeweb.t-2.net/peer_counseling), smo jo želeli predstaviti in ponuditi tudi drugim.

"So najlepše pesmi že napisane...." saj poznate to pesem, ki so jo tako lepo prepevali Hazard v 80.-tih? Nekateri menijo, da smo vse pomembne, resnično dobre stvari že zdavnaj »izumili«.... naš čas pa ima vendarle to čudovito lastnost, da zna vse te »izume« privleci iz naftalina, jih malo okračati, predelati ... in nam jih ponuditi v sveži preobleki kot hrustljivo dišeče novosti..... Tako je nekje sredi flower-power hipijevskih let Karl Rogers ponovno odkril, kako čudovito dobro dene človeku, če ga drug človek sprejemajoče, neobsojajoče in pozorno posluša. Počuti se slišane, razumljene in sprejete. To spoznanje in pa vera v človeku lastno stremenje k samoaktualizaciji, prepričanje v to, da vsak človek v sebi nosi željo, da razvije svoje potenciale, je postalo osnova humanističnega pogleda na duševnost. Če se Freudov pogled predvsem osredotoča na patologijo, behavioristični pa na mehanicistično spreminjanje vedenja, Rogersov pristop zdaleč presega okvirje klinične prakse. Njegova humanistična miselnost napaja vso našo družbo vse od šolstva pa do zdravstva in sociale – vsaj deklarativno.

Rogersov pristop so najprej zelo uspešno uporabljali pri obravnavanju vietnamskih veteranov. Ko pa so se na tem področju pokazali odlični rezultati in ker so bile njegove metode ljudem tako razumljive in domače, so jih kmalu začeli aplicirati tudi pri drugih skupinah ljudi. Pokazalo se je, da so ameriški šolarji pogosto imeli velike težave pri prehodih iz ene stopnje šolanja na drugo. Menjava okolja in prijateljev, novi učitelji, storilnostni pritiski, negotovost... vse te stvari so povzročale številne stiske. Tako se je porodila ideja, da bi tem novim »fazanom« starejši učenci lahko posredovali svoje izkušnje in jim s tem olajšali težave ob prehodu. V ta namen so Rogersove ideje prilagodili za uporabo v kontekstu vrstniškega svetovanja. Organizirali so izobraževanje in prostovoljce izučili v nekaterih veščinah, predvsem v aktivnem poslušanju in reševanju problemov. Iz tako izučeni prostovoljci so potem oblikovali skupine za vrstniško svetovanje, kjer so šolarji lahko našli razumevajočega sogovornika, varno okolje, v katerem so se lahko odprli, o svojih težavah odkrito spregovorili, jih pogledali še z druge strani in našli svoj način soočanja s problemom.

Rezultati takšnih skupin so bili tako vzpodbudni, da so model prevzele številne druge skupine. Tako je vrstniško svetovanje odigralo zelo pomembno vlogo v feminističnem gibanju, pa tudi pri boju homoseksualcev za enakopravnost in še marsikje drugje. Danes model vrstniškega svetovanja zelo široko uporabljajo najrazličnejše skupine, prvenstveno se seveda uporablja v šolstvu, pa tudi pri travmatiziranih žrtvah, onkoloških bolnikih in mnogih drugih. V ZDA, GB, Nemčiji in skandinavskih deželah pa je koncept vrstniškega svetovanja zelo razširjen tudi med invalidi vseh vrst. Predstavlja pomemben vezni člen na poti v družbo enakih možnosti. Tako so se tudi pri nas želeli priključiti splošnemu svetovnemu trendu – ne zgolj zato, ker je trend, pač pa zato, ker so prepričani, da so te ideje dobre. Neizpodbitno dejstvo je, da se

hendikepirani v življenju srečujejo s številnimi ovirami. Velja pa, da si prav tako kot vsi drugi – tudi hendikepirani zaslužimo polno življenje. Današnji čas nam ponuja številne možnosti, da svoje objektivne ovire na ta ali oni način zaobidemo, številna vrata, ki se odprejo, če le potrkaš nanje.... Podobno kot Rogers tudi mi verjamemo v pozitivno iskro v človeku, ki zagori, če le ima prostor za to. V današnjem času mnogoterih možnosti je še bolj kot kdajkoli prej izmenjava izkušenj dobrodošel kompas, ki lahko pokaže smer za lastno pot naprej – za pot v neodvisno, opolnomočeno – skratka polno življenje po lastni meri.

S takšnimi in podobnimi idejami so pred letom dni na YHD povabili Billa in Viktorio Bruckner, vodilna strokovnjaka s področja vrstniškega svetovanja za hendikepirane iz San Francisca v ZDA. Pri nas sta vodila izobraževanje in dala napotke za oblikovanje storitve vrstniškega svetovanja v našem prostoru. Na podlagi teh znanj se je oblikovala skupinica, ki od takrat dalje deluje in se izpopolnjuje v vrstniškem svetovanju za hendikepirane.

Morda beseda svetovanje v slovenskem prevodu ni najbolj posrečena... Pravzaprav nikakor ne gre za dajanje nasvetov... namen vrstniškega svetovanja je v prvi vrsti dati človeku prostor, da o svoji situaciji spregovori z nepristransko osebo, ki ga razume, saj ima podobno izkušnjo. Seveda je vsak človek sam zase nekaj edinstvenega in posebnega, po drugi strani pa je vendarle tudi res, da nam naš hendikep barva naše življenje na nek značilen način.... in prav to zagotovo razume mnogo bolj pristno oseba, ki ima sama izkušnjo hendikepa. Noben strokovnjak, pa naj je še tako učen, tega ne more zapopasti na primerljiv način. Svojci in prijatelji pa so vsi osebno vpleteni, tako da je neobremenjen pogovor z njimi pogosto nemogoč. V zaupnem razgovoru z vrstniškim svetovalec ima človek možnost skozi pogovor obdelati različne vidike problema, svetovalec pa ga bo pri tem vedno znova usmerjal, da se ne bo izgubil v blodnjaku čustev in idej, ki je v čustveni stiski lahko tako nepregleden. Zelo verjetno bo imel vrstniški svetovalec tudi sam kakšno podobno lastno izkušnjo, ki jo bo pripravljen deliti, da bo tako pomagal odkriti še druge vidike situacije. Naposled vrstniški svetovalec uporabnika vodi, da oblikuje svojo lastno varianto soočanja s situacijo – tisto pot, ki je zanj in za njegov trenutni položaj najbolj primerna.

Iz lastne izkušnje vemo, da je imel Rogers s svojo idejo prav.... da izrek »da pogovor pomaga« ni zgolj prazna floskula... Ko smo se v skupini zadnjič pogovarjali o pisanju tega prispevka, smo ugotavljali, da je v tem letu delovanja naše skupinice vrstniško svetovanje vsakemu izmed nas prineslo obogatitev v življenje. Jaz iz teh razgovorov vedno odhajam z lažjim srcem. Ko mi vrstniški svetovalec s svojimi besedami pove podobno izkušnjo vidim, da nisem čudna, da imajo tudi drugi ljudje podobne občutke.... in da uspejo z njimi živeti. večkrat pa uvidim tudi kakšno novo možnost, ki sem jo dotlej spregledala. Ne glede na to, kako dobro ali slabo mi je kdaj šlo – vedno sem skozi vrstniško svetovanje dobila neko širšo spodbudo, hrano za tisto človeško iskro globoko v meni – da se je vredno in mogoče truditi za polno, doživeto življenje.

Ker verjamemo, da pogovor po načelih vrstniškega svetovanja lahko predstavlja obogatitev življenja za vse hendikepirane, želimo našo storitev ponuditi še drugim. Zavedamo se, da je mobilnost pri nas lahko problem, hkrati pa je v stiski pomembna tudi ažurna dostopnost, tako smo poleg pogovorov v živo dostopni tudi po telefonu. Vabimo vas torej, da nas obiščete na naši spletni strani <http://freeweb.t->

2.net/peer_counseling, kjer lahko najdete več informacij o sami storitvi, pa tudi o nas, ki vrstniško svetovanje izvajamo. Za tiste najbolj neučakane in za tiste, ki jim internetni blagoslov ni ves čas na voljo pa še kontakt: Tjaša 041 421 532.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Razvoj vtičnika za ljudi s težavami pri branju dokumentov, M:stik, priročno spremljanje porabe Mobitelovih storitev

Avtor: Robert Hrovat Merič

Razvoj vtičnika za ljudi s težavami pri branju dokumentov

Microsoft in konzorcij DAISY Consortium bosta sodelovala pri skupnem razvojnem projektu. Z njim bosta uporabnikom računalnikov, ki so slepi ali težko berejo tiskane dokumente, v vsakdanjem življenju omogočil preprostejšo uporabo pripomočkov za ljudi s posebnimi potrebami. V ta namen bosta razvila poseben brezplačni vtičnik za Microsoft Office Word, ki bo dokumente v formatu Open XML prevedel v format DAISY XML. Microsoft in konzorcij DAISY Consortium bosta sodelovala pri odprtem projektu na spletni strani SourceForge.net, katerega cilj je razvoj brezplačnega vtičnika za Microsoft Office Word. Vtičnik »Save as DAISY« bo lahko prevedel dokumente OpenXML v format DAISY XML. Ta je temelj globalno sprejetega standarda za branje in objavljane večpredstavnih vsebin z navigacijo. Struktura znotraj publikacij DAISY omogoča hitro navigacijo preko naslovov in oštevilčenja strani ter preko indeksov in referenc, ki so pravilno razvrščene in usklajene z avdio posnetki in besedilom. Prevajalnik dokumentov Open XML v format DAISY XML tako poleg jasnih prednosti za posameznike s posebnimi potrebami prinaša tudi možnosti za nadaljnje inovacije na informacijsko intenzivnih trgih, kot so založništvo in izobraževanje. Vtičnik »Save as DAISY« bo kot brezplačen prenos za Microsoft Office Word (Word XP, Word 2003 in Word 2007) na voljo v začetku naslednjega leta.

Povezave: www.microsoft.com, www.daisy.org,

<http://sourceforge.net/projects/openxml-daisy>

Povzeto po Miran Varga

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

M:stik

Vodilni slovenski mobilni operater Mobitel je skupaj s partnerji predstavil novo storitev m:stik, ki se uvršča med prve tovrstne rešitve na področju združevanja fiksnih in mobilnih storitev. Storitve podobno kot m:komunikator prinaša prednosti mobilnih telekomunikacij na osebne in prenosne računalnike. Z m:stikom bodo lahko uporabniki na računalniku sprejemali in opravljali video ter glasovne klice ter uporabljali SMS- in MMS-sporočanje, pri tem pa ohranili svojo običajno klicno številko.

Storitev bo na voljo Mobitelovim naročnikom, veseli pa jo bodo predvsem tisti, ki pogosto gostujejo v tujini, saj se bodo tudi klici v tujini obračunavali po enaki ceni, kot

velja v Mobitelovem omrežju. Ta prednost lahko mnogim uporabnikom pomeni bistven prihranek pri stroških gostovanja. Storitev m:stik je uporabniku prijazna, uporabniški vmesnik pa je v slovenskem jeziku. Vsa strojna in programska oprema se nahaja v priročnem USB-ključu, zato na računalnik ni potrebno predhodno nameščati programske opreme, prav tako na njem po uporabi m:stika ne ostanejo občutljivi podatki. Uporabnik m:stika ohrani svojo mobilno klicno številko, zato je na

njej dosegljiv tako pri uporabi mobilnika kot m:stika na osebni oziroma prenosni računalniku. Storitve m:stik bo omogočala tudi kratke številke MPO, pri odhodnih in dohodnih klicih, doma in tudi v tujini. Rešitev m:stik, ki bo na voljo v prihodnjih mesecih, je skupaj z Mobitelom razvilo podjetje Iskratel iz Kranja v sodelovanju s podjetjema BridgePort in Oberthur Card System.

Povezave: www.mobitel.si

Povzeto po Miran Varga

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

Monitor – priročno spremljanje porabe Mobitelovih storitev

Družba Mobitel zagotavlja najsodobnejše storitve, pisane na kožo uporabnikom mobilnih telekomunikacij. Med slednje sodi tudi izredno priljubljena storitev Monitor, ki omogoča enostaven, priročen vpogled v mesečno porabo in upravljanje naročniških razmerij. Družba Mobitel se na hitro razvijajočem trgu zaveda zahtev po sprejemanju dobrih odločitev in prepoznavanju priložnosti ob pravem času in v pravi smeri. Kot eden vodilnih evropskih mobilnih operaterjev na področju razvoja novih tehnologij in storitev je svojim uporabnikom že januarja 2002 predstavil storitev Monitor, ki jo je izpopolnil in še bolj približal potrebam uporabnikov. Odziv je odličen, saj Monitor uporablja že več kot pol milijona Mobitelovih uporabnikov.

Monitor uporabnikom omogoča učinkovito in celovito spremljanje porabe ter drugih naročniških podatkov, naročnikom pa tudi upravljanje z naročniškimi razmerji.

Naročniki lahko svojo porabo spremljajo prek SMS-sporočil, mobilnega Planeta (v sklopu Moj Mobitel, Monitor) ter spletnega Monitorja <https://monitor.mobitel.si>, ki je na voljo tudi Mobiuporabnikom.

Za uporabo spletnega Monitorja je potrebno osebno geslo ali certifikat, ki zagotavlja varen prenos podatkov prek interneta. Osebno geslo omogoča enostaven vpogled v eno naročniško razmerje in vpogled v e-razčlenjeni račun (ob predhodnem naročilu). Namenjeno je uporabnikom družinskih bonusov in službenih mobilnikov ter naročnikom, ki želijo pregled nad lastnimi številkami. Naročniki in Mobiuporabniki lahko osebno geslo naročijo v najbližjem Mobitelovem centru, naročniki pa tudi po pošti (na naslov: Mobitel, d. d., Naročniška služba, Vilharjeva 23, 1537 Ljubljana) ali po faksu (na številko: 01/ 47 22 062). Naročniki lahko za dostop do Monitorja prijavijo e-certifikat izdajateljev ACNLB (Klik Nove Ljubljanske banke), Halcom, SiGen in Pošte Slovenije. Če certifikata še nimajo, lahko v najbližjem Mobitelovem centru pridobijo Mobitelov e-certifikat ali m-certifikat izdajatelja Halcom. Ob dostopu z e-certifikatom je omogočeno celovito upravljanje vseh naročniških razmerij naročnika, fizične ali pravne osebe. Pregled porabe, prenosa podatkov in nakupe preko Monete, pa se da pregledovati tudi s pomočjo SMS sporočil.

Sama storitev je brezplačna, plačljiva je le dostopna pot do informacij (poslano sporočilo SMS oz. prenos podatkov), pri čemer pa velja, da je dostop prek mobilnega portala Planet v Mobitelovem omrežju prav tako brezplačen.

Povezave: <https://monitor.mobitel.si>

Povzeto po Miran Varga

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2007, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)